

Lahden kaupunki, Kaupunginvaltuusto, 24.04.2023

§ 38

Valtuustokysymys: Mihin toimiin kaupunginhallitus, valtuusto sekä konserni- ja tilajaosto aikovat ryhtyä konserni- ja tilajaoston puheenjohtajan lehtihaastattelussa 17.12.2022 esittämien kannanottojen vuoksi

600/00.01.01.04/2023

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Hallintojohtaja Anniina Kovero, p. 044 716 1416

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Päätösehdotus

Kaupunginvaltuusto merkitsee kysymyksen ja kaupunginhallituksen siihen antaman vastauksen tiedokseen.

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 11.04.2023

§ 126

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Timonen Pekka

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää antaa vastauksenaan kysymykseen perusteluosassa esitetyn.

Samalla kaupunginhallitus tekee valtuustolle seuraavan ehdotuksen:

"Kaupunginvaltuusto merkitsee kysymyksen ja kaupunginhallituksen siihen antaman vastauksen tiedokseen."

Käsittely

Jäsen Jorma Ratia ilmoitti olevansa esteellinen. Esteellisyys todettiin hallintolain 28 § 1 momentin 1 kohdan perusteella. Jäsen Jorma Ratia poistui asian käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi.

Perusteluosa

Valtuutettu Tapani Ripatti ja 21 muuta valtuutettua ovat toimittaneet kaupungin kirjaamoon liitteenä olevan valtuustokysymyksen 31.1.2023.

Valtuustokysymys oli kaupunginhallituksen käsittelyssä 6.3.2023/80§. Kaupunginhallitus palautti asian uudelleen valmisteltavaksi seuraavilla saatesanoilla: konserni- ja tilajaoston puheenjohtajalta pyydetään kirjallinen vastine, lisäksi valtuustokysymyksessä esitettyihin kysymyksiin vastataan kohta kohdalta ja vastausta selkeytetään.

Asianosaisen kuuleminen

Kaupunginhallitus on varannut konserni- ja tilajaoston puheenjohtajalle tilaisuuden tulla kuulluksi ja antaa selityksen valtuustokysymyksen perusteisiin ja esittämään mielipiteensä valtuustokysymyksessä esitettyihin kysymyksiin. Selitys on pyydetty toimittamaan kirjallisesti 29.3.2023 klo 15.00 mennessä.

Asianomaisen vastine asiassa

Konserni- ja tilajaoston puheenjohtaja on toimittanut selityksensä esitettyihin perusteisiin 20.3.2023. Selitys on tallennettu luottamushenkilöiden sähköiseen kokousjärjestelmään.

Valtuustokysymyksen perusteista konserni- ja tilajaoston puheenjohtaja toteaa, että valtuustokysymyksen sisältö on hallintosäännön vastainen, koska se ei koske kunnan toimintaa, hallintoa tai taloutta. Kysymys koskee vain yhden kaupunginvaltuutetun henkilöhaastattelussa annettua yksittäistä poliittista mielipidettä.

Konserni- ja tilajaoston puheenjohtaja perustelee kantaansa todeten, että valtuustokysymys on tarkoitettu tilanteisiin, jossa kunta toimii julkisyhteisönä ja sen toimielimet tai viranhaltijat käyttävät heille suotua julkista valtaa ja päätöksentekoa tai muuta toimintaa, joihin seikkoihin valtuustokysymyksellä pyritään tavalla tai toisella vaikuttamaan; tai saamaan vastauksia heiltä joihinkin yksittäisiin toimenpiteisiin. Hän toteaa olevansa kaupunginvaltuutettu ja luottamushenkilö, joka ei käytä julkista valtaa, eikä asema ole rinnastettavissa viranhaltijan asemaan.

Konserni- ja tilajaoston puheenjohtajan perustelussa todetaan lisäksi, että jokaisella valtuutetulla on luottamusasemastaan riippumatta oikeus perustuslain 12 §:n tarkoittamaan sananvapauteen eikä sitä voida millään yksittäisillä toimilla, tässä tapauksessa poliittisilla perusteilla, rajoittaa tai kumota vain siksi, että mielipiteet ovat mahdollisesti erilaisia.

Konserni- ja tilajaoston puheenjohtajalta saadut mielipiteet valtuustokysymyksessä esitettyihin kysymyksiin on kirjattu suoraan alla olevaan kappaleeseen: valtuustokysymyksessä kaupunginhallitukselle esitetyt kysymykset.

Konserni- ja tilajaoston jäsenten kannanotot KTJ:tä koskeviin kysymyksiin

Konserni- ja tilajaoston jäsenten kannanotot valtuustokysymyksessä esitettyihin konserni- ja tilajaostoa koskeviin kysymyksiin on kirjattu suoraan alla olevaan kappaleeseen: valtuustokysymyksessä kaupunginhallitukselle esitetetyt kysymykset.

Valtuustokysymyksessä kaupunginhallitukselle esitetyt kysymykset

Edustavatko hänen (konserni- ja tilajaoston puheenjohtajan) kannanottonsa KTJ:n mielipidettä?

Konserni- ja tilajaoston puheenjohtajan vastine

Konserni- ja tilajaoston puheenjohtaja toteaa selityksessään, ettei hän ole toiminut jaoston nimissä tai edustanut jaostoa. Lehtihaastattelu on ollut normaali yhden poliitikon haastattelu, jossa hän on esittänyt omia mielipiteitään, kuten sananvapauteen kuuluu. Konserni- ja tilajaoston puheenjohtaja on toimittanut vastineensa liitteenä lehtikirjoituksen kirjoittaneen toimittajan lähettämän sähköpostin ja nostaa sieltä seuraavan siteerauksen: "Itsestään selvä lähtökohta tämänytyypisissä henkilöhaastatteluissa on silti aina, että haastateltavan niissä esittämät mielipiteet ovat vain ja ainoastaan hänen omiaan. Niiden ei siten oleteta - eikä pidä olettaa -vastaavan haastateltavan edustaman luottamuselimen kollektiivisia näkemyksiä, ellei haastateltava näin erikseen ilmoita. Näinhän et tehnyt, eikä asiaa myöskään jutussa näin muotoiltu."

Konserni- ja tilajaoston jäsenten kanta

Konserni- ja tilajaoston jäsenten kannanotoissa on todettu, että konserni- ja tilajaoston kannanotot eivät edusta KTJ:n mielipidettä.

Jos ne eivät edusta, niin miksi KTJ ei ole julkisuudessa korjannut puheenjohtajansa lausuntoja?

Konserni- ja tilajaoston puheenjohtajan vastine

Konserni- ja tilajaoston puheenjohtaja toteaa selityksessään, ettei ole lehtihaastattelussa edustanut jaostoa, vaikka toimittaja on lehtihaastattelussa käyttänyt hänestä poliittista titteliiä. Hän toteaa, että jaoston päätökset tehdään viranhaltijoiden esittelystä, eikä ko. asiaa ole valmisteltu KTJ:lle, joten asiaa ei ole ollut mahdollista käsitellä.

Konserni- ja tilajaoston jäsenten kanta

Konserni- ja tilajaoston jäsenten kannanotoissa on tuotu esille, että asiasta on käyty keskustelua jaoston kokousten yhteydessä puheenjohtajan kanssa. Keskustelut ovat olleet epävirallisia, eikä niistä ole tehty merkintöjä pöytäkirjaan. Keskusteluissa on käyty läpi sitä, että puheenjohtajan näkemykset eivät ole vastanneet jaoston näkemyksiä.

Kannanotoissa on lisäksi todettu, että julkisuudessa media ei ole kysynyt jaoston jäsenten näkemyksiä asiasta. Myöhemmin kun media on käsitellyt konserni- ja tilajaoston puheenjohtajan näkemyksiä, on käynyt selvästi esille, että hän on tuonut omia henkilökohtaisia näkemyksiään esille, ei jaoston näkemyksiä.

Onko hän enää puolueeton, uskottava jaoston puheenjohtaja?

Konserni- ja tilajaoston puheenjohtajan vastine

Konserni- ja tilajaoston puheenjohtaja toteaa näin olevan. Hänen työskentelyään jaostossa ei ole asetettu kyseenalaiseksi, eikä hän ole saanut viestiä etteikö hoitaisi tehtäviään asianmukaisesti ja hallintosääntöä sekä konserniohjetta noudattaen.

Voivatko Ratian kannanotot vahingoittaa Lahden mainetta kunnioittavan ja johdonmukaisen, poliittisen päätöksenteon kaupunkina, tapahtumakaupunkina tai kaupunkina, jossa on hyvä asua ja yrittää.

Konserni- ja tilajaoston puheenjohtajan vastine

Konserni- ja tilajaoston puheenjohtaja toteaa etteivät voi. Hänen mielestään yhden kaupunginvaltuutetun yksittäinen lehtihaastattelu ei aiheuta sekasortoa Lahdessa. Hänen mukaansa tapahtumayhtiöiden liiketoiminnot ym. ovat puhututtaneet Lahdessa jo vuosia.

Onko KTJ:n puheenjohtaja Jorma Ratian toiminta ja kielenkäyttö linjassa Lahden eettisten arvojen kanssa tässä tapauksessa?

Konserni- ja tilajaoston puheenjohtajan vastine

Konserni- ja tilajaoston puheenjohtaja toteaa, että ei voi vastata kysymykseen, koska kysymys on yksilöimätön, perustelematon eikä siinä tuoda esiin mitä Lahden eettisiä arvoja kysymyksessä tarkoitetaan.

Kaupunginhallitukselle osoitettava kysymys

Lahden kaupungin hallintosäännön kaupunginvaltuustoa koskevien sääntöjen 10 §:n mukaan vähintään 14 valtuutettua voi tehdä kaupunginhallitukselle osoitetun kirjallisen kysymyksen kunnan toimintaa, hallintoa tai talouden hoitoa koskevasta asiasta.

Kysymys on toimitettava kirjallisena kaupungin kirjaamoon.

Kaupunginhallituksen on vastattava kysymykseen viimeistään siinä valtuuston kokouksessa, joka ensiksi pidetään kuuden viikon kuluttua kysymyksen saapumisesta, tai ilmoitettava syy, minkä vuoksi vastausta ei

ole voitu antaa. Vastaus tai ilmoitus on merkittävä tiedoksi. Jos kysymystä käsiteltäessä tehdään ehdotus tilapäisen valiokunnan asettamisesta tutkimaan kysymyksessä tarkoitettua asiaa, valtuuston on päätettävä tästä. Muuta päätöstä ei kysymyksen johdosta saa tehdä.

Oikeuskirjallisuudessa on todettu, että käsite "kunnan toiminta" koskee koko kuntalain soveltamisalaa (Harjula-Prättälä, Kuntalaki – Tausta ja tulkinnat 2023, s. 155). Kysymys siitä, mihin toimiin kaupunginhallitus, valtuusto sekä konserni- ja tilajaosto aikovat ryhtyä, voidaan katsoa liittyvän kunnan toimintaan. Poliittisen luottamuksen arviointi kuuluu valtuustolle. Viranhaltijoiden valmisteluun liittyvät vastuut ja/tai oikeudet eivät ulotu poliittiseen arviointiin. Valtuustokysymyksessä esitettyihin kysymyksiin vastaaminen kuuluu näin ollen kaupunginvaltuustolle.

Tapani Ripatin kaupunginhallitukselle osoitettu kirje konserni- ja tilajaoston puheenjohtajan kannanotosta lehtikirjoituksessa

Kaupunginhallituksen puheenjohtaja on toimittanut edelleen kaupunginhallituksen jäsenille sähköpostitse 25.1.2023 valtuutettu Tapani Ripatin kaupunginhallitukselle osoitetun kirjeen konserni- ja tilajaoston puheenjohtajan kannanotosta lehtikirjoituksessa. Asiasta on käyty keskustelu valtuustoryhmien puheenjohtajatoimikunnassa 25.1.2023. Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja totesi, että keskustelun tarkoituksena on, että toiminta sen jälkeen korjataan. Konserni- ja tilajaoston puheenjohtaja totesi palautteen vastaanotetuksi.

Kirjeestä on keskusteltu myös konserni- ja tilajaoston ja kaupunginhallituksen kokousten yhteydessä. Kirje on merkitty kaupunginhallitukselle tiedoksi 6.2.2023/53§.

Kunnan luottamushenkilöt ja luottamustoimen hoitaminen

Kuntalain (410/2015) 69§:n mukaan kunnan luottamushenkilöitä ovat valtuutetut ja varavaltuutetut, kunnan toimielimiin valitut jäsenet, kunnan kuntayhtymän toimielimiin valitsevat jäsenet sekä muut kunnan luottamustoimiin valitut henkilöt.

Kuntalain 69.2 § sisältää luottamushenkilön käyttäytymistä koskevan säännöksen, jossa korostetaan toimen hoitamisen moraalisia ja eettisiä arvoja: "Luottamushenkilön tulee edistää kunnan ja sen asukkaiden etua sekä toimia luottamustehtävässään arvokkaasti tehtävän edellyttämällä tavalla."

Luottamustehtävän poliittisesta luonteesta johtuen luottamushenkilöt suhtautuvat asioihin ja niiden hoitamiseen eri tavalla. Käyttäytymissäännös onkin ymmärrettävä toimintaohjeeksi, joka korostaa toiminnan moraalisia ja eettisiä arvoja. Oikeudellisia sanktioita säännöksen rikkomisesta ei voine seurata. (Harjula & Prättälä, 2019 s. 472).

Luottamushenkilö pysyy toimeensa sen ajan, joksi hänet on valittu, ja sen jälkeenkin siihen saakka, kunnes toimeen on valittu toinen (79 §).

Luottamustoimen tunnusmerkkeihin kuuluu "erottamattomuus," poikkeuksena kuitenkin kuntalain 34 §:n sääntely erottamisesta epäluottamuksen perusteella.

Kuntalaissa säädetään virheellisestä menettelystä luottamustoimessa (85 §). Jos on syytä epäillä, että luottamushenkilö on toimeensa syyllistynyt virkarikokseen tai muuten menetellyt siinä velvollisuuksiensa vastaisesti, kunnanhallituksen on vaadittava asianomaiselta selitys. Velvollisuuksien vastaisen menettelyn on liityttävä luottamustehtävän hoitoon. Selityksen

pyytäminen on mahdollista silloinkin, kun ei ole suoranaista epäilyä rikoksesta. Jos lisätoimenpiteet ovat tarpeen, asiasta on ilmoitettava valtuustolle. (Harjula & Prättälä, Kuntalaki – Tausta ja tulkinnat, 2019, s. 547).

Lahden kaupungin eettinen ohjeisto

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt Lahden kaupungin eettisen ohjeiston / eettiset toimintaperiaatteet 10.6.2019 § 64.

Eettisillä toimintaperiaatteilla tavoitellaan yhteistä luottamukseen perustuvaa toiminnan mallia, jossa toimitaan avoimesti ja vastuullisesti, muita kunnioittaen ja yhteisöllisyyttä kasvattaen. Eettiset toimintaperiaatteet perustuvat Lahden kaupungin arvoille, joita ovat vastuullisuus, yhdessä tekeminen ja avoimuus.

Eettisten toimintaperiaatteiden mukaan päättäjiltä odotetaan luottamustehtävässään seuraavaa:

- arvokasta käyttäytymistä ja hyvän esimerkin näyttämistä,
- korkeaa moraalialia,
- huolenaiheisiin ja eettisten periaatteiden vastaiseen toimintaan puuttumista, sekä
- muiden eettisessä ohjeistossa mainittujen työntekijöiden ja esimiesten eettisten periaatteiden noudattamista.

Lisäksi todetaan, että toimiessaan Lahden kaupungin konserniin kuuluvan yhtiön, yhteisön tai säätiön hallituksen jäsenenä luottamushenkilön tulee toimia moitteettomasti noudattaen lakeja, konserniohjeita ja muita eettisissä ohjeistossa mainittuja eettisiä periaatteita.

Epäasiallisen käytöksen käsitteleminen luottamustoimielimessä - toimintaohje

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt epäasiallisen käytöksen käsitteleminen luottamustoimielimessä -toimintaohjeen ohjeellisesti noudatettavaksi 25.1.2021 § 13.

Epäasiallisen käytöksen käsitteleminen luottamustoimielimessä – toimintaohjeen mukaisesti epäasialliseen käytökseen pitää ja voidaan puuttua organisaation kaikilla tasoilla. Tavoitteena pitää olla epäasiallisen käytöksen nollatoleranssi eli organisaatiokulttuuri, jossa epäasiallista käytöstä ei hyväksytä eikä suvaita.

Mahdolliset ristiriidat otetaan nopeasti käsittelyyn oikeudenmukaisesti ja tasapuolisesti yhteisesti sovitun prosessin mukaisesti.

Lahdessa puututaan kaikkiin havaittuihin väärinkäytöksiin. Epäilyt väärinkäytökset on tutkittava ja tarvittaessa ryhdytään oikeustoimiin.

Väärinkäytösepäilyt käsitellään aina luottamuksellisesti ja oikeudenmukaisesti. Väärinkäytösepäilyjen käsittely prosessi on pääosin seuraavanlainen:

1. Kaupungin työntekijän, viranhaltijan ja luottamushenkilön on ilmoitettava havaitusta väärinkäytösepäilystä viipymättä esimiehelle, johdolle tai sisäiseen tarkastukseen.
2. Väärinkäytösepäilyt selvittää pääsääntöisesti väärinkäytösepäilyn kohteena olevan esimies, esteellisyys huomioon ottaen. Oikeudellisissa kysymyksissä avustaa tarvittaessa kaupungin lakipalvelut. Tarvittaessa voidaan käyttää apuna ulkopuolisia asiantuntijoita.

3. Mikäli on perusteltua syytä epäillä rikoksen tapahtuneen ja sen tueksi on esitettävissä tosiseikkoja, eikä rikosta olosuhteet huomioon ottaen ole pidettävä vähäisenä, laaditaan tutkintapyyntö ja asia siirtyy poliisin tutkittavaksi. Tutkintapyyntöön laatimisessa avustaa tarvittaessa lakipalvelut.

4. Aina kun väärinkäytösepäilystä tehdään rikosilmoitus, asiasta ilmoitetaan myös viestintäpalveluille. He laativat asiasta tarvittavat tiedotteet yhteistyössä vastuutahojen kanssa. Asiasta antavat tietoja vain erikseen sovitut henkilöt.

5. Tilanteesta tulee keskustella työyhteisössä avoimesti siinä laajuudessa kuin se kulloisessakin tilanteessa on mahdollista. Esim. jos väärinkäytös johtaa henkilön irtisanomiseen, keskustelu on yleensä parempi vaihtoehto kuin se, että henkilöstö tulkitsee itse tapahtunutta.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Kh: kv

Kv: -